

Inleiding

Na de fusie van gemeente Onderbanken, Nuth en Schinnen in 2019 heeft een intensief harmonisatietraject plaatsgevonden, waarbij eenduidig subsidiebeleid voor gemeente Beekdaelen is gevormd. Inmiddels is de gemeente daarmee aangekomen bij het volgende station: het op te stellen accommodatiebeleid.

Onze samenleving verandert en de dorpskernen van gemeente Beekdaelen vormen daarin geen uitzondering. Het verenigingsgevoel, ooit zo kenmerkend voor de provincie Limburg, vertoont gemeentebreed de nodige tekenen van verval. Dit dwingt de gemeente kritisch te kijken naar haar maatschappelijk vastgoed en bovenal naar de veranderende behoefte van haar inwoners.

Mede hierdoor bevindt de gemeente zich momenteel in een lastig parket. De komende jaren worden gekenmerkt door forse investeringen in het maatschappelijk vastgoed, waarbij de vraag rijst in hoeverre deze investeringen en de accommodaties waarin ze worden gedaan toekomstbestendig zijn.

Tot slot beschikt de gemeente Beekdaelen simpelweg over onvoldoende middelen om het huidige beheer van maatschappelijk vastgoed op deze manier te continueren en daarbij te voldoen aan de gigantische verduurzamingsopgave. Helder accommodatiebeleid biedt de gemeente duidelijke sturing met betrekking tot besteding van haar financiën. Daarnaast zorgt het voor een realistisch verwachtingspatroon bij clubs en verenigingen én een toekomstbestendige vastgoedportefeuille.

Doelstelling

Door het opstellen van de accommodatienota tracht de gemeente Beekdaelen eenduidig beleid te kunnen opstellen omtrent doelmatig huisvesten van activiteiten op het gebied van sport, cultuur, zorg, welzijn en onderwijs die naadloos aansluiten op de huidige en toekomstige vraag van de inwoners van de gemeente. Tot slot dient de accommodatienota voor de realisatie van een duidelijke rol- en taakverdeling tussen de gemeente en haar stakeholders, waarbij er idealiter prikkels ontstaan voor laatstgenoemde om actief te participeren in de realisatie, het beheer en exploitatie van het maatschappelijk vastgoed.

De alsmaar veranderende behoefte van de samenleving dwingt de gemeente constant haar verantwoordelijkheid te nemen, zeer zeker in deze roerende tijd. Op basis van de ontwikkelingen omschreven in dit document – gepaard met de kaders samen gevormd met de gemeenteraad – wordt gepoogd strategisch accommodatiebeleid op te stellen waarmee de gemeente haar maatschappelijk vastgoed zo inricht om te komen tot *een toekomstbestendig verenigingsleven gebruikmakend van duurzame accommodaties met als doel toekomstige generaties, zowel georganiseerd als niet-georganiseerd, te voorzien van een divers, toereikend en passend activiteitenaanbod*. Het strategisch accommodatiebeleid wordt met enige regelmaat tegen het licht gehouden om te zorgen dat de gestelde kaders en koers aan blijven sluiten bij de continue veranderingen in het maatschappelijk speelveld.

Aanleiding

De gemeentelijke vastgoedportefeuille omvat 63 accommodaties verspreid over de 15 kernen in Beekdaelen. Ook gemeente Beekdaelen is onderhevig aan veranderingen, die zowel de gemeenteraad als het ambtelijk apparaat dwingen om kritisch te kijken naar de toekomstige invulling van deze portefeuille.

Om de aanleiding te vormen voor het op te stellen strategisch accommodatiebeleid heeft de gemeente allereerst de landelijke ontwikkelingen in kaart gebracht. Op basis van deze landelijke ontwikkelingen heeft de gemeente besloten zowel kwantitatief als kwalitatief onderzoek te verrichten. Naast de gemeentelijke enquête 'Vitaliteit verenigingen Beekdaelen' en de KISS-rapportage (Kennis- en Informatiesysteem Sport) van NOC*NSF, zijn er een 50-tal diepte-interviews afgenomen met de verenigingen en gemeenschapshuizen in gemeente Beekdaelen.

Op basis van landelijke trends en ontwikkelingen en de gigantische hoeveelheid informatie die het ambtelijk apparaat in de afgelopen maanden heeft vergaard, zijn de volgende aanleidingen geformeerd:

1. Terugloop leden- en vrijwilligersbestand

Leden

Recreëren is tegenwoordig een veel breder begrip en de substituten schieten als paddenstoelen uit de grond. Met name sociaalmaatschappelijke verenigingen zoals schutterijen en muziekverenigingen kampen met een vergrijzing van het ledenbestand, gepaard met weinig (jonge) aanwas.

Ook de sportsector gaat gebukt onder deze ontwikkeling, waar de ledenaantallen terughollen mede dankzij de nasleep van de coronapandemie. In mei 2021 publiceerde het NOC*NSF het langverwachte en zorgwekkende 'Zo sport Nederland 2020' onderzoeksrapport, waaruit blijkt dat in 2020 52% van de Nederlanders minder is gaan sporten of zelfs volledig is gestopt. De 48 aangesloten sportbonden zagen in 2020 een ledendaling van 2%, omgerekend zo'n 151.000 leden (NOC*NSF, 2020).

Met name de binnensport wordt hard geraakt, waar 70 procent van de Nederlanders die voor de coronacrisis een binnensport beoefenden als gevolg van de lockdowns minder zijn gaan sporten of zelfs helemaal zijn gestopt. In de groep 13 t/m 18 jaar ligt dit percentage zelfs op 80(!) procent (NOC*NSF, 2020).

Het NOC*NSF onderzoeksrapport 2022 onderstreept dat er niet meer gesproken kan worden van 'tijdelijke gevolgen' van de coronacrisis, maar een 'zichtbaar blijvend effect'. In 2021 daalde het aantal mensen dat wekelijks sport opnieuw met 800.000 ten opzichte van 2020, waarbij de terugloop onder jongeren het grootst is. Uiterst zorgelijk: de deelname aan sport is sinds de eerste meting via Sportdeelname Index 2013 nog nooit zo laag geweest (NOC*NSF, Zo sport Nederland, 2021).

Beekdaelen in detail: Sport

In het kader van het strategisch accommodatiebeleid heeft de gemeente Beekdaelen door het NOC*NSF een KISS-rapportage laten opstellen dat inzicht biedt in lidmaatschappen van inwoners in Beekdaelen bij sportbonden. In deze rapportage worden vergelijkingen getrokken tussen gemeentelijke, provinciale en landelijke gemiddeldes.

Kijkend naar het ledenpercentage (% inwoners met een lidmaatschap bij één of meerdere sportbonden) dan presteert Beekdaelen met 20,3% beter dan het provinciaal gemiddelde (19,6%). Met betrekking tot het landelijk gemiddelde (24,6%) heeft de gemeente echter een stevige achterstand opgelopen. Onderstaande tabel geeft goed zicht in de diverse leeftijdscategorieën en de mate waarin deze lid zijn van een sportvereniging.

Leeftijdscategorie	% inwoners met een lidmaatschap bij één of meer sportbonden (Gemeente)	% inwoners met een lidmaatschap bij één of meer sportbonden (Provincie)	% inwoners met een lidmaatschap bij één of meer sportbonden (Nederland)
0 t/m 4	3,3 %	2,0 %	2,8 %
5 t/m 9	40,0 %	35,3 %	37,8 %
10 t/m 14	60,7 %	58,0 %	61,3 %
15 t/m 19	45,4 %	38,6 %	43,0 %
20 t/m 24	29,4 %	25,3 %	28,1 %
25 t/m 29	25,9 %	22,1 %	23,7 %
30 t/m 34	18,9 %	19,6 %	21,6 %
35 t/m 39	17,7 %	17,5 %	20,5 %
40 t/m 44	19,1 %	18,6 %	22,3 %
45 t/m 49	17,5 %	16,8 %	22,1 %
50 t/m 54	16,8 %	16,1 %	22,5 %
55 t/m 59	15,3 %	14,9 %	21,0 %
60 t/m 64	13,0 %	14,2 %	19,9 %
65 t/m 69	14,0 %	14,4 %	19,9 %
70 t/m 74	12,9 %	14,1 %	19,0 %
75 t/m 79	11,9 %	12,8 %	19,0 %
80 t/m 84	8,1 %	8,6 %	12,7 %
85 t/m 89	4,4 %	5,1 %	7,5 %
90 t/m 94	2,9 %	2,8 %	3,9 %
95+	1,7 %	2,4 %	2,2 %

Toelichting:

Het ledenpercentage in de gemeente Beekdaelen (20,3 %) vergeleken met het ledenpercentage in de provincie Limburg (19,6 %) en Nederland (24,6 %) in 2021.

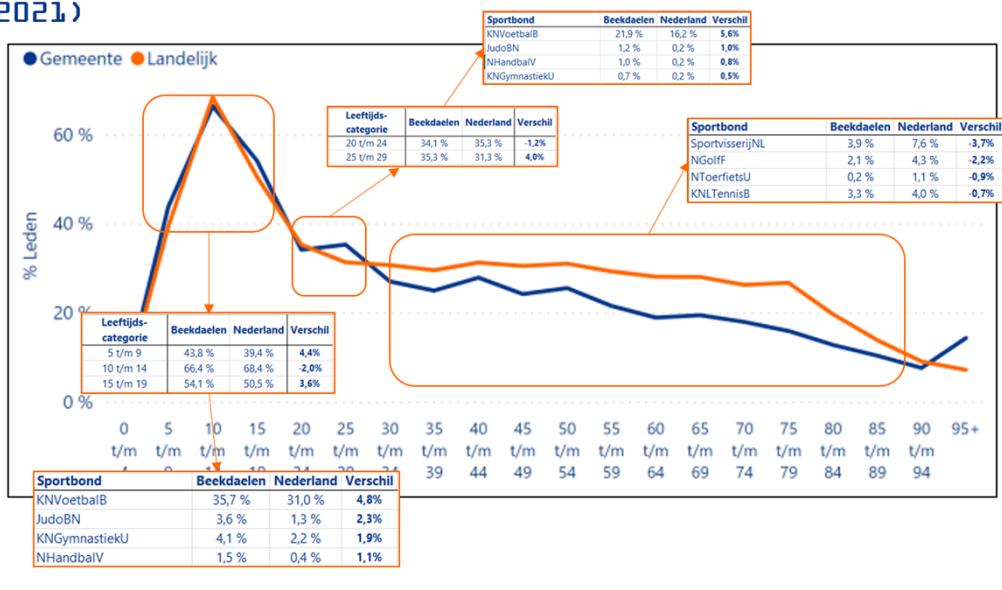
Inzoomend op bovenstaande tabel, mag een positieve noot geplaatst worden. In de leeftijdscategorieën 0 tot en met 29 jaar zit gemeente Beekdaelen (34,1%) namelijk fors boven het landelijk gemiddelde (32,8%), hetgeen betekent dat onze jeugd, jongeren en volwassenen tot en met 29 jaar het verenigingsleven in Beekdaelen gemakkelijk weten te vinden. De sporten die het meest in trek zijn bij deze leeftijdscategorieën zijn: voetbal, judo, gymnastiek en handbal.

Zoals corona ook de landelijke cijfers beïnvloedt, vormen de totalen van Beekdaelen geen uitzondering. Waar in 2019 nog 22.8% (7491) van de inwoners van Beekdaelen lid was van een sportvereniging, is dat in 2021 afgenomen tot 20,3% (7304 leden).

Ook de categorieën tot en met 29 jaar uit de vorige pagina, die weliswaar in 2021 nog boven het landelijk gemiddelde zitten, doen het in vergelijking met voorgaande jaren significant minder. In vergelijking met 2019 ten opzichte van 2021 zijn deze categorieën er gemiddeld met 5% op achteruit gegaan (-181 leden).

Mannen

Vergelijking ledenpercentage gemeente Beekdaelen - Mannen (2021)

NOC*NSF KISS Rapportage

In vergelijking met landelijke cijfers zijn de mannen in Beekdaelen in mindere mate lid van een sportvereniging. In Beekdaelen is namelijk 26,8% van de mannen lid van een sportvereniging ten opzichte van 32,1% landelijk. Wanneer de leeftijdscategorieën 0 t/m 29 jaar, waar gemeente Beekdaelen in zijn geheel beter presteert dan landelijk het geval is, verder worden ontleed, vallen er een aantal zaken op: 1. De categorieën 5 t/m 9, 10 t/m 14 en 15 t/m 19 beoefenen de volgende sporten meer dan hun landelijke leeftijdsgenoten: voetbal (+4,8%), judo (+2,3%), gymnastiek (+1,9%) en handbal (+1,1%). 2. Alhoewel mannen tussen de 20 t/m 24 jaar in Beekdaelen gemiddeld weer minder lid van een sportvereniging dan landelijk het geval is (-1,2%), zijn zij samen met de groep 25 t/m 29 jaar sterker vertegenwoordigd dan het landelijk gemiddelde in de volgende sporten: voetbal, judo, handbal en gymnastiek. 3. Vanaf 30 jaar is een sterke daling waarneembaar van het aantal mannen dat lid is van een sportvereniging, een mogelijke indicatie dat er gestopt wordt met sporten of ongeorganiseerd.

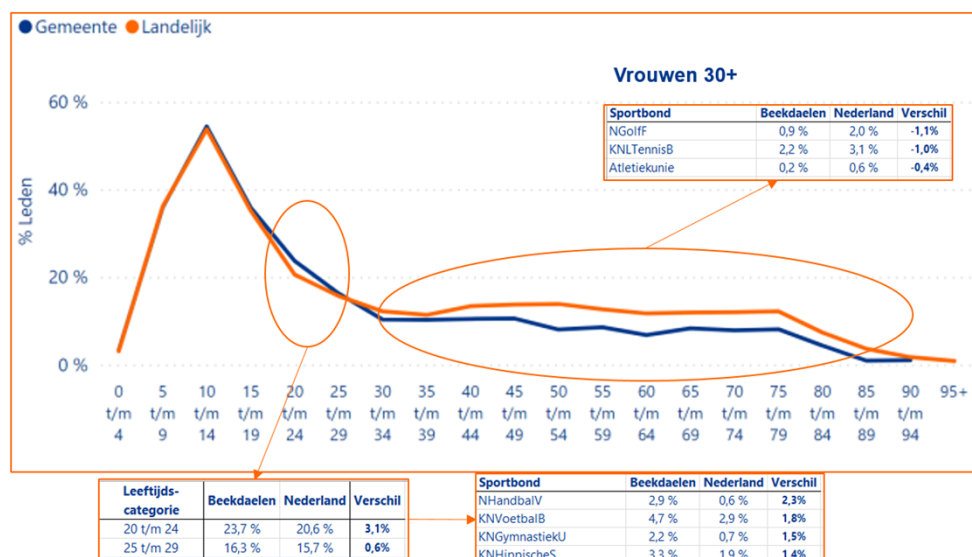
Tot slot geeft de KISS-rapportage waardevol inzicht in de top tien sporten in Beekdaelen voor mannen, waar zoals eerder beschreven voetbal, gymnastiek, judo en handbal boven het landelijk gemiddelde zitten. Opmerkelijk is dat er in Beekdaelen aanzienlijk minder leden zijn bij de sportvisserij. Ook tennis, een veel aangeboden sport in onze gemeente, is minder in trek dan landelijk het geval is.

Top 10 mannen in Beekdaelen

Sportbond	Beekdaelen	Nederland
KNVoetbalB	12,3 %	11,4 %
SportvisserijNL	3,4 %	6,4 %
KNLTennisB	3,2 %	3,6 %
NGolf	1,6 %	3,1 %
KNGymnastiekU	1,0 %	0,6 %
JudoBN	0,8 %	0,3 %
KNKlimenbergsportV	0,5 %	0,5 %
NHandbalV	0,5 %	0,2 %
Atletiekunie	0,5 %	0,7 %
KWandelBN	0,5 %	0,7 %

Vrouwen

Vergelijking ledenpercentage gemeente Beekdaelen - Vrouwen (2021)

NOC*NSF KISS Rapportage

Net als de mannen, zijn ook de vrouwen in Beekdaelen minder lid van een sportvereniging in vergelijking met de rest van vrouwelijk Nederland. In Beekdaelen ligt het percentage vrouwen dat lid is op 13,5%, terwijl dit landelijk 17% bedraagt. Dat het percentage tussen mannen en vrouwen zowel landelijk als in Beekdaelen fors verschilt wil niet zeggen dat vrouwen minder sporten. In de mondelinge toelichting van het NOC*NSF werd gesteld dat vrouwen vaker in ongeorganiseerde vorm sporten en dat de wekelijkse sportdeelname van vrouwen regelmatig boven die van de mannen ligt.

Verder in de data duikend blijkt dat vrouwen in Beekdaelen tussen de 20 t/m 24 en 25 t/m 29 jaar wel boven het landelijk gemiddelde zitten. Dit doen zij voornamelijk in de sporten: handbal (+2,3%), voetbal (+1,8%), gymnastiek (+1,5%) en paardrijden (+1,4%). Echter is ook hier te zien, net als bij de mannen in Beekdaelen, dat Beekdaelen een forse achterstand oploopt bij vrouwelijke inwoners vanaf 30 jaar en ouder met een lidmaatschap bij een sportvereniging.

Handbal, voetbal, gymnastiek en paardrijden maken vanzelfsprekend daarmee onderdeel uit van de top 10 sportbonden waar vrouwen uit Beekdaelen lid van zijn. Echter, waar de groepen 20 t/m 24 en 25 t/m 29 in deze vier sporten boven het landelijk gemiddelde scoren, zijn de cijfers over de gehele breedte minder rooskleurig. Slechts bij gymnastiek- en handbalverenigingen zijn er in Beekdaelen in verhouding met het landelijk gemiddelde meer vrouwen aangesloten.

Top 10 vrouwen in Beekdaelen

Sportbond	Beekdaelen	Nederland
KNGymnastiekU	2,8 %	2,1 %
KNLTennisB	2,3 %	3,0 %
KNVoetbalB	1,5 %	1,8 %
NHandbalV	1,4 %	0,4 %
KNHippischeS	1,2 %	1,4 %
KNHockeyB	0,8 %	1,8 %
NGolf	0,7 %	1,5 %
KWandelBN	0,5 %	0,9 %
KNZwemB	0,4 %	0,6 %
NBridgeB	0,4 %	0,5 %

Jeugd en ouderen

Bij de jeugd in Beekdaelen komen voetbal, gymnastiek, handbal en judo sterk naar voren in de top tien sporten. Vooral het verschil tussen het Beekdaelse gemiddelde (7,4%) en het landelijk gemiddelde (4,9%) is aanzienlijk, net als bij voetbal het geval is: Beekdaelen 16,4% en landelijk 14,7%.

Ouderen in onze gemeente zijn voornamelijk aangesloten bij de KNLTB (2,4%), maar doen dat minder dan de rest van de ouderen in Nederland (3,0%). Kijkend naar de top 10 van ouderen in Beekdaelen kan geconcludeerd worden dat deze groep zeer ondermaats presteert wat betreft lidmaatschappen bij sportbonden. Dit betekent of dat deze groep anders beweegt of wellicht helemaal niet.

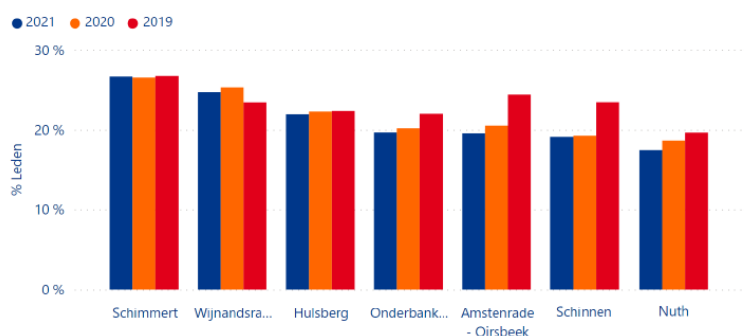
Top 10 ouderen in Beekdaelen

Sportbond	Beekdaelen	Nederland
KNLTennisB	2,4 %	3,0 %
KNVoetbalB	1,6 %	1,3 %
NGolf	1,6 %	3,5 %
SportvisserijNL	1,4 %	3,6 %
NBridgeB	1,2 %	2,0 %
KWandelBN	0,9 %	1,1 %
KNGymnastiekU	0,7 %	0,5 %
NSkiV	0,4 %	0,4 %
KNHippischeS	0,2 %	0,2 %
KNKlimenbergsportV	0,2 %	0,2 %

Wijkniveau

De KISS-rapportage van NOC*NSF spitst zich ook toe op een aantal wijken binnen Beekdaelen, waarbij waardevolle inzichten worden gevormd omtrent de lidmaatschappen bij sportbonden in onze diverse kernen. Kijkend naar deze resultaten vallen een aantal zaken op:

Trend ledenpercentage in de gemeente Beekdaelen: wijkniveau (2021, 2020, 2019)

Waar Schimmert (-0,1%) en Hulsberg (-0,4%) qua ledenpercentage een stabiele trend vertonen, leveren Onderbanken (1,3%), Amstenrade/Oirsbeek (-4,8%) en Nuth (-2,3%) stevig in.

Ook de verenigingen in Beekdaelen onderstrepen deze terugloop van leden. Uit de gemeentelijke enquête 'Vitaliteit verenigingen Beekdaelen' blijkt dat 42 (44,2%) van de 95 respondenten/verenigingen kampen met een matig, groot of zelfs zeer groot en urgent probleem met betrekking tot het ledenbestand.

Corona

Net als het 'Zo sport Nederland' onderzoeksrapport al op landelijk niveau constateerde, bevestigt ook de KISS-rapportage de negatieve invloed die COVID heeft gehad op de ledenaantallen van de sportverenigingen in Beekdaelen. Met name de KWBN (-791), KNVB (-213), KNGU (-99), NHV (-41) en JBN (-30) zijn de grootste 'verliezers' in de gemeente.

Het effect van corona (2019 - 2021) De 10 sportbonden met het meeste ledenverlies in Beekdaelen

Sportbond	2021	2020	2019	2021-2019
KWandelBN	169	158	960	-791
KNVoetbalB	2467	2622	2680	-213
KNGymnastiekU	689	715	788	-99
NHandbalV	351	400	392	-41
JudoBN	195	215	225	-30
NSkiV	72	95	95	-23
NBridgeB	124	137	147	-23
NTriathlonB	21	22	36	-15
KNHockeyB	215	228	229	-14
NTafeltennisB	89	96	103	-14

Kijkend naar de vier populairste sporten in Beekdaelen in 2021 - voetbal, gymnastiek, handbal en judo - dan hebben deze in de volgende leeftijdscategorieën de meeste leden verloren ten opzichte van 2019:

Het effect van corona (2019 - 2021)

De sportbonden met het meeste ledenverlies in Beekdaelen

Voetbal

Leeftijdscategorie	2021	2020	2019
0 t/m 4	3	4	5
5 t/m 9	241	266	258
10 t/m 14	441	462	476
15 t/m 19	379	408	429
20 t/m 24	239	255	265
25 t/m 29	216	226	238
30 t/m 34	163	169	162
35 t/m 39	124	124	113
40 t/m 44	126	139	131
45 t/m 49	116	122	146
50 t/m 54	117	131	133
55 t/m 59	86	92	96
60 t/m 64	64	75	71
65 t/m 69	51	49	53
70 t/m 74	43	40	49
75 t/m 79	32	31	31
80 t/m 84	18	22	17
85 t/m 89	7	6	7
90 t/m 94	1	1	
95+			

Gymnastiek

Leeftijdscategorie	2021	2020	2019
0 t/m 4	34	37	40
5 t/m 9	204	210	265
10 t/m 14	167	184	187
15 t/m 19	74	73	84
20 t/m 24	34	29	24
25 t/m 29	14	14	22
30 t/m 34	13	14	6
35 t/m 39	9	6	8
40 t/m 44	10	12	15
45 t/m 49	21	25	21
50 t/m 54	14	10	12
55 t/m 59	12	16	17
60 t/m 64	13	14	19
65 t/m 69	23	22	17
70 t/m 74	19	22	27
75 t/m 79	16	17	16
80 t/m 84	8	5	3
85 t/m 89	1	2	2
90 t/m 94	3	3	3
95+			

Handbal

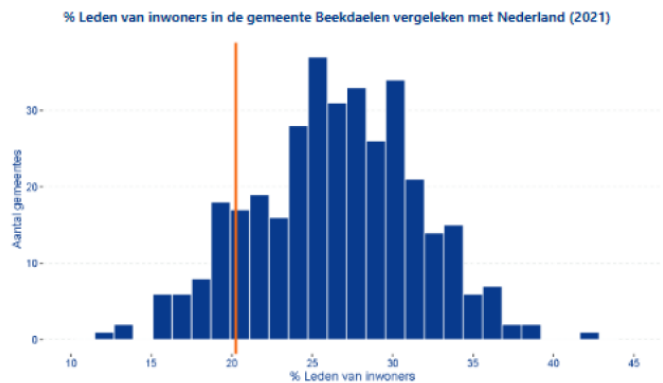
Leeftijdscategorie	2021	2020	2019
0 t/m 4			2
5 t/m 9	37	44	39
10 t/m 14	109	119	121
15 t/m 19	71	69	65
20 t/m 24	40	44	43
25 t/m 29	23	24	28
30 t/m 34	15	22	16
35 t/m 39	9	11	13
40 t/m 44	8	11	7
45 t/m 49	9	11	16
50 t/m 54	12	16	12
55 t/m 59	5	11	10
60 t/m 64	5	4	6
65 t/m 69	4	5	7
70 t/m 74	4	7	4
75 t/m 79		2	3
80 t/m 84			
85 t/m 89			
90 t/m 94			
95+			

Judo

Leeftijdscategorie	2021	2020	2019
0 t/m 4	2	2	
5 t/m 9	25	22	40
10 t/m 14	64	85	77
15 t/m 19	38	36	37
20 t/m 24	17	15	17
25 t/m 29	11	9	7
30 t/m 34	5	5	3
35 t/m 39	3	7	9
40 t/m 44	6	6	8
45 t/m 49	5	6	6
50 t/m 54	3	4	5
55 t/m 59	9	10	9
60 t/m 64	6	7	6
65 t/m 69		1	1
70 t/m 74	1		
75 t/m 79			
80 t/m 84			
85 t/m 89			
90 t/m 94			
95+			

Conclusie

In vergelijking met de rest van Nederland presteert gemeente Beekdaelen fors ondermaats met betrekking tot het percentage inwoners dat lid is van een sportvereniging. 86,6% van de gemeentes in Nederland kennen namelijk een hoger percentage dan gemeente Beekdaelen, een schrikbarende constatering.

Vrijwilligers

Met uitzondering van kalenderjaar 2015 loop het aantal mensen in Nederland dat vrijwilligerswerk verricht al sinds 2012 terug (Judith Arends, 2021). Vacatures blijven maanden ongevuld en met name bestuursleden zijn nauwelijks te vinden. Een zorgwekkende trend waarbij het uitblijven van een passende oplossing het voortbestaan van veel verenigingen in gevaar zal brengen.

Ook de Beekdaelense verenigingen ontkomen helaas niet aan deze negatieve trend. Van de 95 verenigingen in Beekdaelen, ervaren er 52 serieuze problemen met hun vrijwilligers aantallen (53%). Meer dan de helft van de verenigingen in Beekdaelen heeft dus te maken met onvoldoende vrijwilligers.

Ontwikkeling vrijwilligersbestand

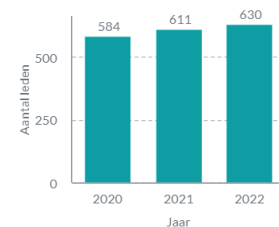
Beekdaelen in detail: Cultuur

De culturele verenigingen zijn cruciaal in de vorming van de identiteit van Beekdaelen. De gemeente heeft met een afvaardiging van de culturele verenigingen bijeenkomsten georganiseerd, en zal dat de komende maanden ook blijven doen, die hebben geleid tot de volgende opmerkingen:

Schutterijen

Gedurende de bijeenkomst met de schutterijen op maandag 14 november 2022 zijn diepgaande gesprekken gevoerd over de toekomst van de verenigingen. Schutterijen in Beekdaelen kampen allen met vergelijkbare situaties. Het imago is stoffig, de aanwas is voornamelijk uit familiale kring en het ledenaantal loopt terug.

De uitspraken rondom de ledenaantallen stroken overigens niet helemaal met de uitkomsten van de schutterijen in de enquête, aangezien het totaal aantal leden in 2022 ten opzichte van 2020 met 7.9% is gegroeid. Een mogelijke verklaring kan zijn dat in de enquête ook niet-actieve leden zijn meegenomen.

De verenigingen hebben de bijeenkomst als zeer prettig ervaren en erkennen, ondanks de grote onderlinge verschillen, dat dergelijke bijeenkomsten erg nuttig kunnen zijn om ideeën op te doen om bovenstaande situatie te veranderen. Ook de bond merkt deze trend op en zet in op vernieuwingen en experimenten. Afgesproken is deze bijeenkomst jaarlijks te organiseren in het gemeentehuis van Beekdaelen en ondanks de onderlinge verschillen de samenwerking te blijven zoeken.

Carnaval

Tijdens de bijeenkomst voor carnavalsverenigingen op woensdag 16 november waren er sterke signalen van ontevredenheid met betrekking tot de houding van enkele gemeenschapshuizen. In veel gevallen zijn de carnavalsverenigingen verantwoordelijk voor een groot deel van de omzet in de exploitaties van de gemeenschapshuizen waar zij gebruik van maken.

Verenigingen zijn echter kritisch over de volgende ontwikkelingen:

1. Gemeenschapshuizen krijgen de bardiensten niet meer gevuld, waardoor activiteiten beperkt doorgang vinden.
2. Commerciële verhuur geniet regelmatig voorrang ten opzichte van het verenigingsleven.
3. Consumptieprijzen – mede door de doorbelasting van energielasten – schieten door het dak waardoor financiën van verenigingen in het gedrang komen.

De gemeente heeft aanvullend op dit onderzoek intensief gesproken met de gemeenschapshuizen in Beekdaelen en herkent de signalen die door de carnavalsvereniging op 16 november zijn afgegeven. Verder in dit onderzoek volgt een terugkoppeling van de gesprekken met de gemeenschapshuizen.

Conclusie interviews:

Uit het gros van de vijftigtal gesprekken die de gemeente heeft gevoerd met het verenigingsleven en de stichtingen/beheerders die de gemeenschapshuizen 'runnen', zijn de verenigingen die niet kampen met bovenstaand probleem op één hand te tellen.

Vooraf het vinden van bekwaame vrijwilligers is een ernstig probleem en werpt ook hier de vraag op: wat kunnen professionals mogelijk betekenen voor het verenigingsleven in Beekdaelen indien we vasthouden aan de huidige vorm van verenigingen?

Ondanks deze negatieve ontwikkeling zit het robuuste verenigingsleven in Beekdaelen niet bij de pakken neer. Tal van initiatieven hebben de revue gepasseerd waarbij de gemeente de vinger aan de pols houdt en waar nodig ondersteunt bij de ontwikkelingen van deze initiatieven. Van samenwerkingen met opleidingen tot het aanbieden van speelminuten voor iedereen. Beekdaelse verenigingen zijn creatief en strijdlustig in de zoektocht naar nieuwe leden.

Desalniettemin, mogelijk gesterkt door de huidige energiecrisis, heerst er ook een gezond realisme binnen het verenigingsleven omtrent de toekomst. Er hangt gevoelsmatig geen taboe meer over samenwerken met andere verenigingen, zoals ook uit de enquête en interviews is gebleken. Een actueel voorbeeld hiervan is de aanstaande fusie van Fanfare St. Lambertus en Harmonie St. Ceacilia, die middels deze samenvoeging een toekomstbestendig korps creëren voor de kern in Schinveld.

2. Individualisering van de samenleving

Het georganiseerd sporten ondergaat hevige concurrentie van flexibel en ongeorganiseerd sporten, waarbij niet-traditionele locaties worden gebruikt door individuen of zelfgevoemde groepen. Naast dat de coronapandemie tot een forse terugloop van de ledenaantallen heeft geleid, is deze eveneens accelerator geweest in bovenstaande ontwikkeling. De noodgedwongen sluiting van de (sport)accommodaties heeft ertoe geleid dat sporten/activiteiten die niet afhankelijk zijn van een accommodatie ondanks de onder punt 1 omschreven terugloop van het aantal sportende Nederlanders toch zijn gegroeid. Sporten als hardlopen (+261.000 beoefenaars), wandelen (+800.000 beoefenaars) en fietsen (+285.000) zijn populairder dan ooit (NOC*NSF, Zo sport Nederland, 2021). De ontwikkelingen rondom de ledentaantallen in gemeente Beekdaelen onderstrepen het belang van additioneel onderzoek in de ongeorganiseerde sport binnen Beekdaelen. Voorgaande biedt aanleiding om met NOC*NSF het ongeorganiseerd sporten verder te onderzoeken.

Conclusies interviews:

Verenigingen merken op dat na corona leden de verplichtingen van georganiseerd sporten als vervelend zijn gaan beschouwen. Het ongeorganiseerd (en niet) sporten heeft daarmee fors in populariteit gewonnen en leidt tot nijpende situaties met betrekking tot de samenstelling van teams en andere groepen.

De individualisering is ook merkbaar bij vrijwilligers. Waar deze vroeger gekenmerkt werden door een hechte band met de vereniging, is de huidige vrijwilliger vaak uit een beperkte mate van verplichting gelieerd aan een vereniging. Verenigingen eisen bijvoorbeeld in hun lidmaatschappen dat leden bardiensten draaien.

Tot slot stippen de verenigingen ook de substituten aan als oorzaak van dit probleem. Een gemiddeld sporter of recreant heeft tegenwoordig de luxe van ontelbaar veel laagdrempelige vormen van vertier en sport, hetgeen de binding met verenigingen niet ten goede komt.

3. Vergrijzing

De bevolkingssamenstelling in Beekdaelen verandert en dit is ook nadrukkelijk merkbaar binnen het verenigingsleven. De bevolkingsprognose van het CBS leert ons dat het aantal 65-plussers significant zal toenemen. Waar er in 2012 nog 2,7 miljoen 65-plussers waren in Nederland, zullen er dat in 2041 naar verwachting 4.7 miljoen zijn (Zorg voor beter, 2017). In het strategisch accommodatiebeleid dient oog te zijn voor deze demografische ontwikkeling.

Vergrijzing:

Net als de enquête weergeeft, onderstrepen ook de verenigingen, met name in de culturele sector, dat hun ledenbestand te maken heeft met grijze druk. De activiteiten hebben volgens de verenigingen een ouderwets imago en zijn zodoende niet tot nauwelijks in trek bij de jeugd. Ondanks diverse inspanningen van het verenigingsleven om jeugdige leden te werven, blijft dit een ernstig probleem.

4. Zittende jeugd

Er heerst een nationale opgave om jeugdig Nederland weer massaal aan het sporten te krijgen. De hedendaagse digikids prefereren tegenwoordig haast structureel een avondje scrollen boven een rondje hardlopen, handballen, fitnesssen of een andere vorm van sport. Ondanks dat hierdoor de motorische vaardigheden van deze jongeren minder goed ontwikkelen dan voorheen, worden er vooralsnog weinig stimulerende maatregelen genomen zoals bijvoorbeeld een toename van het aantal uren bewegingsonderwijs. Het strategisch accommodatiebeleid biedt ruimte voor deze opgave, waarbij er door middel van sportparticipatie ingezet kan worden op andere maatschappelijke waarden zoals sociale cohesie en motorische ontwikkeling.

Naar aanleiding van de Olympische Spelen in Sydney in 2000, waar Nederland voor het eerst in de sportgeschiedenis een plek in de top 10 van de ranking van het Internationaal Olympisch Comité veroverde, formuleerde het NOC*NSF de ambitie: 'Nederland structureel in de top 10 van beste sportlanden ter wereld' (NOC*NSF, Naar een winnend topsportklimaat, 2012). Indien bovenstaand probleem niet drastisch wordt aangepakt komt deze ambitie ernstig in gevaar.

Conclusie interviews:

Voornamelijk de sportorganisaties kampen met de uitdaging om jongeren tussen de 14 en 18 jaar te behouden voor hun verenigingen. De sportinteresse neemt af en gaat gepaard met een hevige toename in het gebruik van technologische middelen. Momenteel zijn er nog weinig initiatieven van het verenigingsleven om deze groep te activeren/behouden.

5. Verduurzamingsopgave

In 2020 hebben de regeringsleiders van de Europese Unie afgesproken te streven naar een Europees CO2-reductiedoel van 55%, waarbij er wordt gemikt op een nagenoeg duurzame en CO2-neutrale energievoorziening in 2050. Deze enorme maatschappelijke opgave, in Nederland onder andere vormgegeven middels het Klimaatakkoord, dwingt gemeente Beekdaelen kritisch te kijken naar haar vastgoedportefeuille.

Gelet op de nijpende financiën en een indexering van 30% sinds 2018 op het MJOP van de gemeente, kan geconcludeerd worden dat indien de gemeente Beekdaelen voornemens is aan de verplichtingen uit het klimaatakkoord te voldoen, een andere koers varen noodzakelijk is. Oftewel, een kritisch blik werpen op de staat, bezetting en sociale waarde van het maatschappelijk vastgoed is cruciaal. Het belang van deze opgave wordt wederom onderstreept door de exorbitante gasprijzen die de energiemarkt teisteren en de exploitaties van verenigingen en gemeenschapshuizen ernstig onder druk zetten.

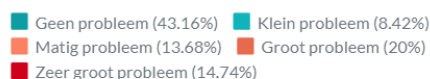
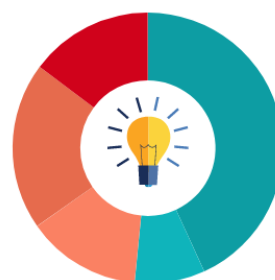
Het is geen verrassing dat de enquête eenzelfde beeld vertoont voor de verenigingen in Beekdaelen:

Financiën:

Terwijl het verenigingsleven nauwelijks is bijgekomen van de coronapandemie staat de volgende crisis alweer voor de deur. De torenhoge energieprijzen spelen ook ons verenigingsleven parten en zetten daarmee de financiën van de verenigingen ernstig onder druk. Uit de gemeentelijke enquête 'Vitaliteit verenigingen Beekdaelen' –

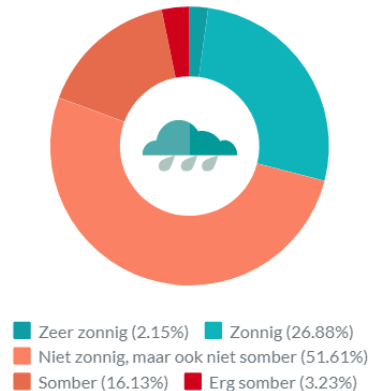
verzonden begin oktober – bleek destijds al dat 48.4% van de verenigingen in Beekdaelen problemen ondervonden met

hun energielasten. Ook de tientallen diepte-interviews onderstrepen deze zorgen en de kanttekening dient zelfs geplaatst te worden dat veel verenigingen die momenteel nog geen of weinig zorgen hebben met betrekking tot hun energielasten, verwachten dat dit in de loop van 2023 wel het geval gaat zijn. Enerzijds door aflopende energiecontracten en anderzijds vanwege doorbelasting van stichtingen/beheerders in gemeenschapshuizen.

Toekomstperspectief:

Gevraagd naar het toekomstperspectief, geeft slechts 29% van de verenigingen aan deze als 'zeer positief' of 'positief' te beschouwen, hetgeen het belang onderstreept van strategisch accommodatiebeleid dat het verenigingsleven soelaas biedt en eveneens een visie creëert over het faciliteren van de ongeorganiseerde sporter. Aanvullend onderzoek met NOC*NSF is noodzakelijk om de omvang van deze groep in kaart te brengen. In ieder geval geeft 65,3% van de verenigingen voorlopig nog financieel gezond te zijn.

Conclusies interviews

Uit de interviews, voor zover dat nog niet op voorhand duidelijk was, is gebleken dat er enorme investeringen gevraagd worden om de huidige vastgoedportefeuille te verduurzamen. Om een beeld te vormen met welke kosten deze opgave, indien de portefeuille niet wordt herzien, gepaard gaan, heeft de gemeente laten onderzoeken wat het kost om zes willekeurige gebouwen te verduurzamen. In totaal bedragen de investeringskosten voor het verduurzamen van deze panden €2.796.102. Dit betekent dat voor het verduurzamen van de huidige vastgoedportefeuille grofweg 30 miljoen euro gereserveerd moet worden, simpelweg onbetaalbaar.

Bij bovenstaand bedrag is overigens nog geen rekening gehouden met de stijging van de materialen, die niet alleen het MJOP van de gemeente onder druk zetten maar ook de exploitaties van de gemeenschapshuizen.

Gemeenschapshuizen

De gemeenschapshuizen in Beekdaelen vormen een complex dossier, aangezien er nauwelijks gelijkenissen gevonden kunnen worden tussen de eigenaars-, beheers en onderhoudsstructuren.

Zo zijn een aantal gemeenschapsaccommodaties niet in eigendom van de gemeente, maar voert deze wel het groot onderhoud uit. Andere gemeenschapshuizen zijn wel in eigendom van de gemeente, maar daar wordt vervolgens geen onderhoud verricht. Ook zijn er situaties waarbij er langdurige huurovereenkomsten of erfpachtovereenkomsten zijn afgesloten waarbij het eigendom weliswaar nog bij de gemeente ligt, maar er wederom verschillen zijn opgemerkt in wie het onderhoud verricht.

Ook de beheerstructuren variëren - met wisselend succes - ontzettend van kern. Waar een aantal gemeenschapshuizen beschikken over een algemeen en dagelijks bestuur en diverse commissies met afgevaardigden die de verenigingen vertegenwoordigen, bestaan besturen in andere gemeenschapshuizen uit slechts twee à drie personen.

Tot slot zijn er grote verschillen in de zelfredzaamheid die de diverse besturen verwachten van en neerleggen bij de verenigingen die gebruik maken van de accommodatie.

Desalniettemin blijkt uit de interviews dat gemeenschapshuizen met een gezonde exploitatie één ding gemeen hebben: structurele commerciële invulling van ruimtes. Niet alleen zorgt dit voor extra middelen in de exploitatie, in veel gevallen ontzorgt deze invulling het stichtingsbestuur van het gemeenschapshuis en voorkomt het doorbelasting van energieprijzen naar de verenigingen toe.

Het is wenselijk met deze gemeenschapshuizen te werken naar eenduidige eigendoms-, beheer- en onderhoudsstructuren, aangezien continueren van de huidige situatie onhoudbaar is. Een eerste aanzet is mogelijk een gezamenlijke bijeenkomst die net als bij de carnavalsverenigingen en schutterijen erg succesvol is gebleken.

6. Aanbod sluit onvoldoende aan bij vraag

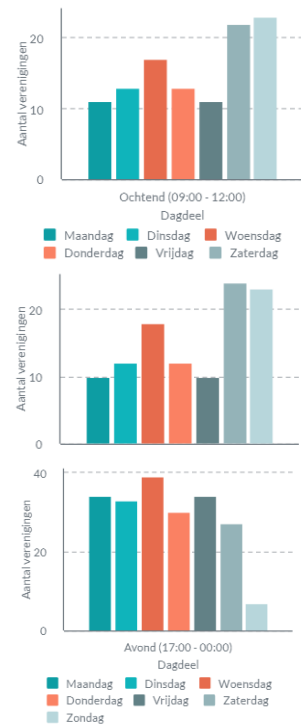
De traditionele accommodatie staat onder druk en past niet meer bij de veranderende behoefte van de maatschappij. Padel, de sport die eerder het label 'hype' kreeg opgeplakt blijkt nu toch echt 'here to stay'. Deze conclusie mag naast landelijke data eveneens getrokken worden op basis van het ledenaantal van TPV de Dassenburcht, dat sinds de realisatie van twee padelbanen haar ledenaantal zag stijgen van 408 naar 606 (+48,5%)! Voorlopig voorziet Beekdaelen onvoldoende in dit soort ontwikkelingen, met een ontoereikend facilitair aanbod als gevolg.

Hetzelfde geldt voor zorg gerelateerde activiteiten die hun weg vinden in het maatschappelijk vastgoed. Activiteiten als (sociale) dagbesteding en hoeskamers zijn goed te combineren met verenigingsactiviteiten, waarbij het bestaansrecht van laatstgenoemde mogelijk een impuls geniet. Binnen de gemeente zijn een aantal prachtige voorbeelden van accommodaties die geredeneerd hebben vanuit de vraag in de kern, in plaats van het aanbod van de vereniging. Uit de enquête is duidelijk dat er nog veel winst te boeken is met betrekking tot de bezetting van de gemeentelijke accommodaties.

Bezettingsgraad

In zowel de enquête als de diepte-interviews is uitgebreid stilgestaan bij de bezetting van de accommodaties en de bereidheid om deze in de toekomst te delen. De 95 verenigingen die de enquête hebben ingevuld hebben aangegeven wanneer zij gebruik maken van de accommodatie, waaruit de volgende zaken geconcludeerd kunnen worden:

1. In de ochtenden en middagen is er op werkdagen fors ruimte in de bezetting van de accommodaties. Enkel de woensdag is overdag redelijk in trek.
2. De activiteiten van het verenigingsleven vinden met name plaats in de avonddelen. Enkel de zondagavond is niet populair.
3. 83,5% van de verenigingen geeft aan bereid te zijn de accommodatie te delen met andere verenigingen. Ook de diepte-interviews bevestigen dat veel accommodaties alles behalve optimaal benut worden, terwijl daar wel mogelijkheden voor zijn in de bezetting.
4. 72,2% geeft eveneens aan bereid te zijn mee te participeren in het beheer van de accommodatie.

Conclusie

De gevolgen zijn nu al merkbaar

Het is tot niemands verbazing dat de ontwikkelingen zoals hierboven omschreven nu al leiden tot nijpende situaties bij het verenigingsleven in Beekdaelen en de gemeente zelf. Ondanks een noemenswaardige hoeveelheid creativiteit in ons verenigingsleven, ontkomt de gemeente er niet aan om met enige regelmaat bij te springen, zowel met expertise als in financiële zin.

Keuzes die gemaakt moeten worden

De gemeente is van mening dat om te komen tot strategisch accommodatiebeleid, een inspanning is vereist van de gemeente, het verenigingsleven en de gemeenteraad. Hiervoor dienen een aantal zaken te gebeuren. Te beginnen trapt de gemeente af met een omvangrijke nulmeting, waarin er inhoudelijke gesprekken gevoerd worden met het verenigingsleven in Beekdaelen en stichtingen/beheerders van gemeenschapshuizen, waardoor een helder beeld ontstaat rondom de vitaliteit van het verenigingsleven in Beekdaelen. Dit beeld is verder uitgediept met de enquête 'vitaliteit verenigingen gemeente Beekdaelen', die door 95 verenigingen is ingevuld.

Met het rapport dat u heeft ontvangen voorafgaand aan de raadscommissie sociale leefomgeving is deze stap officieel afgerond. Wethouder De Koster zal tijdens deze vergadering een toelichting verzorgen van het document, waarna het vervolg van het proces met u wordt afgestemd en uiteindelijk leidt tot een procesvoorstel in maart 2023.